

sedanja dokončnost evropskih meja in razmejitev *conditio sine qua non* za evropsko varnost in sožitje sploh. Ne bom kmalu pozabil prizora, ko je sedANJI zahodnonemški kancler Brandt pokleknil na grob nacističnih žrtev varšavske vstaje in ko je po podpisu poljsko-nemškega sporazuma svojim nemškim rojakom preprosto in naravnost povedal, da je priznanje meje na Odri in Nisi tista najmanjša cena, ki jo morajo plačati za spravo s prvo žrtvijo nacistične agresije — poljskemu narodu. »Ko pa se podoben problem zastavlja v naši deželi,« je zapisal demokristjanski tednik *Politica*, »podoben po vsebini, a zelo zmanjšan po ozemeljski razsežnosti in številu prebivalstva, tedaj pozabim na nasvete, ki smo jih dajali Nemcem, in govorimo, da se ne mislimo odpovedati ‚legitimnim nacionalnim interesom‘.«

Tednik »*Politica*« je glasilo levega krila demokristjanske stranke, kar pomeni, da so tudi v tako imenovani večinski stranki mnenja o umestnosti Morove akcije (izjave) močno deljena. Če k temu prištejemo še negativne sodbe socialnih demokratov, republikancev in socialistov, interpelacije komunistov, je pač upravičen sklep, da se večina italijanske kvalificirane politične javnosti ne strinja z »odpiranjem« že zdavnaj rešenih ozemeljskih vprašanj. »Gre za to,« kakor je zapisal omenjeni časnik, »da sprejmemo dejansko stanje, ki ga je velikanska večina ljudstva že sprejela.« Še eno pozitivno prvine je namreč vsekakor vredno zabeležiti: fašistično-skvadristično razbijanje v Trstu (8. decembra) ni sprožilo pričakovanega »nacionalističnega plazu«, celo kamenčka ne. Nasprotno pa je plebiscitarna manifestacija (14. decembra na pobudo mladinskih organizacij), s katero so soglašale vse politične sile od komunistov do demokristjanov, skupaj s sindikalnimi, rezistenčnimi, kulturnimi in drugimi organizacijami, nedvoumno izpovedala, da je sodobni Trst (obmejni predeli) za nepreklicen prelom s fašizmom in njegovo miselnostjo, za obračun z nacionalistično dediščino preteklosti; poudarila je nujnost demokratičnega sodelovanja s someščani slovenske narodnosti in se izrekla za ustvarjalno mejno sožitje, »za mejo, ki, ne deli«.

Ozemeljski revizionizem in širokosrčno »odprta meja« pa sta pojma, ki se medsebojno izključujeta.

Gorazd Kušej

Zapoznel zapisek po uradni koroški proslavi petdesetletnice plebiscita

Dom mojega očeta stoji dober streljaj od državne meje, v Libučah pri Pliberku. Še otrok sem med prvo svetovno vojno hodil tjakaj na počitnice. Vsi na vasi, majhni in veliki, smo govorili med seboj »po svovenje«. Čeprav smo vedeli drug za drugega, ali prihajamo iz zavedne slovenske domačije ali ne, kar je pomenilo lestvico od zavestne ponotranjene slovenske nacionalne opredeljenosti prek različnih sto-

penj manjše ali večje nacionalne mlačnosti do nemčurstva, smo se vendarle šteli za enotno, po svojem bistvu istovetno skupnost, saj nas je povezoval isti materni jezik, ki nam je oblikoval enakovrsten duhovni, razumski in čustveni svet in razvijal v slehernem izmed nas njegovo osebnost ter ji bil

sredstvo za njeno zunanje izrazno uveljavljanje. Oče, zavoljo slabotnosti namenjen študiju, je hodil v pliberško mestno šolo z nemškimi učnim jezikom. Tako on kakor njegove sestre, moje tete, so se sami naučili pismene slovenščine, in ko sem prišel v razsodnejša leta, sem odkrito občudoval pravilnost njihove pisane slovenske besede in dognanost njihovega sloga, četudi so vse življenje ostale v svojem kmečkem okolju. Mož ene od njih, moj stric torej, je bil slovenski župan libuške občine za časa stare Avstrije. Zaradi svojega nacionalnega slovenskega prepričanja je bil v plebiscitnih homatijah izpostavljen nemškemu šovinističnemu terorju in med drugo svetovno vojno izseljen z družino v Nemčijo, kar ga je duhovno strlo in pospešilo njegovo smrt v izgnanstvu. Njegov prvorojenec, ki je po vrnitvi prevzel med tem devastirano domače posestvo, je po nekaj letih podlegel zahrbtni bolezni, ki si jo je nakopal na prisilnem delu v kamnolomu. Drugega sina, znanega slovenskega kulturnega koroškega delavca in pevovodjo, so nacisti malo pred napadom na Jugoslavijo odgnali v koncentracijsko taborišče, kjer je po štirih letih s hudo načetim zdravjem končno dočakal osvoboditev. Tretji sin je bil mobiliziran v nemško vojsko, poslan na balkansko fronto, kjer se je kot za vojnim pogrešancem za njim zgubila vsaka sled. Tudi moja najstarejša sestrična, priznana slovenska koroška ljudska pesnica, je z vztrajnim drobnim prosvetarskim delom, zlasti z organiziranjem in vodenjem gospodinjstkih deklisških tečajev, mnogo storila za ohranitev slovenske govornice in pisane besede in slovenskega duha na južnem Koroškem.

Vse to navajam v prepričanju, da takšni podatki iz resničnega življenja ene same družine včasih lahko bolje ponazorijo položaj slovenstva na Koroški strani kakor marsikatera učena razprava, ki navadno ne seže prek kroga strokovnih zainteresirancev, pa tudi zato, da opravičim ta kratki sestavek, saj izvira iz čustvene navezanosti na moje koroške rojake.

Ne bom povzemal vsebine uradne koroške proslave petdesetletnice plebiscita. Jemljem jo samo za povod, da se znova spomnimo tega, za nas žalostnega dogodka, ki je s svojo zgodovinsko usodnostjo odtrgal od matičnega slovenskega narodnega telesa večino njegovega najbolj severnega dela in ga pridržal v mejah avstrijske republike, naslednice habsburške monarhije, v okviru njenih nekdanjih, zvečine z nemško govorečim prebivalstvom naseljenih osrednjih dežel. Znan je splet za nas tedaj neugodne zunanje-politične konstelacije z našo lastno nacionalnopolitično neizkušenostjo in naivnim zaupanjem v kar samodejno integracijsko moč jezikovne skupnosti kot samoopredelitvenega počela za novo nastalo jugoslovansko državo. Nemškoavstrijski nacionalizem, oprt na svojo, v zgodovinski tradiciji utrjeno državnost in družbeno superiornost, zasidrano v posesti javne oblasti in gospodarske moči, je bil v tem neenakem boju na boljšem. Svoje prednosti je znal uveljaviti z vsemi sredstvi pritiska, ki so mu bili na voljo, od pretnje z nasilnimi povračilnimi ukrepi v primeru zmage do ideološkega udelavanja volivcev slovenskega rodu s sirenskimi glasovi o enotni in nedeljivi Koroški, pripadajoči prek avstrijske demokratične republike srednjeevropskemu kulturnemu in tako tudi rimskokatoliškemu verskemu območju v nasprotju z jugoslovansko državo, ki naj bi ogrožala vse socialne pridobitve in duhovno-kulturne vrednote, katerih se prebivalci Koroške oklepajo, ne glede na to, ali govore po nemško ali slovensko. Med sredstvi pridobivanja glasovalcev je bil zato tudi obet bodočega spoštovanja narodne biti tistih koroških deželanov, ki jih slovenska govornica in čud razločujeta od nemško govorečega

prebivalstva, in gotovo ni bil brez vpliva pri tistih, ki so sicer občutili svojo slovensko narodno posebnost, pa jim skozi generacije vcepljeni avstrijski tradicionalizem z vsemi svojimi sestavinami ni dal, da bi bili tvegali odločitev za novo nacionalno državo. Obljuba se je seveda izkazala za varljivo, čeprav bi jo morala Avstrija izpolniti kot mednarodno in notranjo ustavnopravno obveznost že po čl. 66 do 68 senžermenske mirovne pogodbe z leta 1919. Ponemčevalni pritisk se je nadaljeval z vso silo, tisti, ki so na plebiscitu glasovali za Jugoslavijo, so dobili etiketo slovenskih nacionalistov (National-slowenen), kar je bil samo nekoliko omiljen izraz za podtikanje iredentistične neloyalnosti do Avstrije, »Koroški zvesti« slovensko govoreči prebivalci pa pohvalni in hkrati podcenjevalni vzdevek »vindišarjev«, njihova govorica pa »vindišarski jezik« za razliko od »visoke«, tj. pisemske slovenščine, kakor da se ne bi koroški nemški deželni dialekt prav toliko razločeval od avstrijskega nemškega knjižnega jezika. To jezikoslovno in narodnostno iznajdbo so brez obotavljanja sprejele politične stranke »demokratske« Avstrije na Koroškem v svoj raznarodovalni program, tudi avtoritarna katoliška Dolfussova domovina fronte se ji ni odrekla, končni genocidni poudarek pa ji je dala nacionalnosocialistična okupacija Avstrije leta 1938. Pri tem je treba naglasiti, da so bili uresničevalci politike uničenja zadnjih sledov slovenstva na Koroškem nemškonacionalni koroški domorodci sami z Gaulajterjem Rainerjem, zlasti pa še s rajhsštandartenfirerjem Maier-Kaibitschem na čelu, zavoljo česar se niti današnja Koroška in njeno deželno vodstvo niti Avstrija s svojim državnim vodstvom ne moreta drugače otresti odgovornosti za to zločinsko dejavnost, kakor da z dejanji popravijo Slovencem storjene krivice in jim omogočijo uveljavljanje njihove jezikovne in obče duhovno-kulturne samobitnosti, ne glede na to, da jih danes k temu izrecno zavezuje 7. člen državne pogodbe »za vzpostavitev neodvisne in demokratične Avstrije«, sklenjen na Dunaju 15. maja 1955 med Sovjetsko zvezo, Združenim kraljestvom (Anglijo), Združenimi državami Amerike, Francijo in Avstrijo.

Čeprav je preteklo od priznanja ponovne samostojnosti »demokratične« Avstrije že petnajst let, mora njena praksa, ko gre za uveljavljanje zaščite pravic slovenske manjšine, še vedno v nas zbudjati resne pridržke, posebno ko smo priča ponovnemu razmahu nemškoavstrijskega nacionalnega šovinizma nasproti naši manjšini na Koroškem in njegovim poskusom, da bi znova aktiviziral ves, žal, le predobro znani in preskušeni instrumentarij ustrahovanja njenih pripadnikov in zavajanja svetovnega javnega mnenja o obstoju ali vsaj številčnosti te manjšine, da bi še mogla terjati upravičenost posebnega priznanja.

Nacionalsocialistično ljudsko štetje z leta 1939 se je proslavilo na južnem Koroškem (pozneje pa tudi na Štajerskem) s tem, da je uradno uvedlo kot materin jezik tudi »vindiš« kot od slovenščine različno »mešano narečje (Mischmundart)« in vseh vrst dvojezične variante s kombinacijo nemškega jezika, poleg tega pa še kategorijo narodne pripadnosti (Volkszugehörigkeit), ki naj bi neodvisno od materinega jezika pomenila notranje poistovetenje posameznika z narodom, za katerega se subjektivno odloči. Pritisk za priznanje k nemški narodnosti je bil torej očiten, kolikor ni šlo za javno znane izpovedovalce in praktične izvrševalce slovenstva v družbenem življenju. Ker je bila »resničnost« izjav pod dokaj strogo kazensko sankcijo, so se ti tudi morali deklarirati kot Slovenci. Takšnih oseb je bilo naštetih 8553 in njihov

seznam je potem rabil za podlago poznejšemu prisilnemu izseljevanju najbolj zavednih slovenskih družin v srednjo in severno Nemčijo, ki se je začelo aprila 1942 in imelo namen »utrditi nemštvo« na jezikovno mešanem območju južne Koroške, torej na prostoru, malodane istovetnim z nekdanjo plebiscitno cono.

Pod pritiskom demokratičnega protifašističnega javnega mnenja zavznikov in v negotovosti o nadaljni usodi južne Koroške, kar se tiče njene dokončne državne pripadnosti, je začasna koroška deželna vlada oktobra 1945 na novo uredila dvojezično ljudsko šolstvo v teh predelih, in to po vzorcu švicarskega šolskega sistema na dvojezičnih območjih. Poudarek je bil zato na tem, da vsi otroci na narodnostno mešanem območju dobe v prvih treh razredih ljudske šole načeloma pouk v materinščini, nato le-ta za slovenske otroke sicer preide na nemški jezik, da pa se hkrati ves čas šolanja obvezno goji tudi znanje drugega deželnega jezika. Z nadaljnjo odredbo deželnega šolskega sveta z aprila 1946, da izraza »vindiš« ne smejo več uporabljati, marveč ga je treba povsod nadomestiti z uradno označbo »slovensko«, je bil ustvarjen videz, da so Slovenci kot posebna etnična, jezikovna in duhovno-kulturna skupnost na južnem Koroškem končno dosegli priznanje enakopravnosti z nemško narodnostno skupino, pri čemer naj bi novo dvojezično šolstvo razvijalo pri doraščajoči generaciji spoštovanje in notranjo doživljatost te enakopravnosti hkrati s čutom skupne pokrajinsko-zgodovinske usodnostne povezanosti. Na to je kazala tudi svečana izjava koroške deželne vlade konec januarja 1947, dana v deželnem zboru, ki je že bil izšel iz normalnih volitev. Tu je bil odmerjen poseben pomen rešitvi »slovenskega vprašanja« na Koroškem in nakazanih je bilo v tem pogledu pet njenih sestavin, namreč vrnitev izseljenih Slovencev na njihove domove in materialna poravnava siceršnje, z izselitvijo povzročene škode prizadetim, zopetna uvedba slovenskega pouka v šolah, pravica Slovencev do združevanja in lastnih gospodarskih zadrug, zavrnitev kakršnihkoli poskusov nasilnega raznarodovanja in pravica uporabe materinega jezika pri sodiščih in drugih oblastvih.

Z izbruhom hladne vojne med nekdanjimi člani velike protihitlerjevske koalicije, začasno osamitvijo Jugoslavije po resoluciji informbiroja 1948 in po zagotovitvi, da bodo Avstriji ostale nedotaknjene meje, določene s senžermensko pogodbo, pa so se te razmere kaj hitro spremenile in nemško-avstrijski nacionalni šovinizem s svojim tradicionalnim preziranjem slovenstva je zopet prihajal do veljave in vplival na politiko vseh, na Koroškem delujočih strank ne glede na njihovo svetovnonazorsko opredeljenost. To je dosti jasno pokazalo že ljudsko štetje z leta 1951, v katerem so zopet nastopile poleg nemškega in slovenskega občevalnega jezika rubrike »vindiš« in dvojezične kombinacije, znane že od nacionalsocialističnega preštevanja slovenskih Korošcev (in pri tem je vztrajalo v bistvu tudi ljudsko štetje iz leta 1961), potem pa leta 1958 na vrat na nos in zato tudi formalno nezakonito izvedena odprava obstoječega dvojezičnega šolstva kar z odredbo koroškega deželnega glavarja kot predsednika deželnega šolskega sveta. Nova šolska ureditev iz naslednjega leta, predpisana z zveznim zakonom za uveljavljanje določb državne pogodbe o manjšinskem šolstvu za Koroško, zopet sledi vzorcu manjšinskega šolstva, kakršen se je izoblikoval po prvi svetovni vojni in veže sprejem v takšno šolo na izrecno prijavo zakonitega zastopnika šolarja, s čimer je po uradni avstrijski interpretaciji zadoščeno

obveznosti naše severne sosede, ki ji je bila v tem pogledu naložena v 2. t. čl. 7 državne pogodbe. V to obveznost sodi tudi ustanovitev državne realne gimnazije in (klasične) gimnazije za Slovence v Celovcu (1957 oz. 1959). Nadaljna določba 3. t. tega člena, ki terja, da bodi v upravnih in sodnih okrajih Koroške s slovenskim ali mešanim prebivalstvom dodatno k nemškemu dopuščen tudi slovenski jezik uradovanja in da je treba v takšnih okrajih pridejati nemškimi tudi ustrezne slovenske označbe in napise topografske narave, pa je našla samo delen in še to dvoličen odziv v drugem zveznem zakonu z letom 1959, ki določa, da bodo sodišča v deželi Koroški, kjer se lahko uporablja tudi slovenski jezik, odrejena na podlagi splošne ugotovitve manjšin, ki jo bo predpisal ustrezní zvezni zakon. Do tedaj veljajo za takšna sodišča okrajna sodišča Železna kapla, Pliberk in Borovlje.

In zdaj smo pri jedru problematike naših koroških rojakov v zvezi z njihovo narodnostno zaščito. Gotovo bi bili neobjektivni, če ne bi priznali v tem pogledu nikakršnega pomena manjšinskemu šolstvu, tudi takšnemu, kakršno pač je, niti določenih uspehov, doseženih s primernejšim učnim načrtom, z vzpostavitvijo strokovnega nadzorstva in z ustanovitvijo slovenskega oddelka pri deželnem šolskem svetu, s povečanim duhovno-kulturnim obzorjem učiteljskega osebja domačega rodu na dvojezičnih šolah, zlasti pa, če ne bi upoštevali pomembne vloge gimnazije za koroške Slovence, kjer se — najbrž proti uradnemu pričakovanju — vztrajno oblikuje naraščajoča plast avtohtonega slovenskega izobraženstva. Vendar ne gre prezreti, da razvoj sodobne industrijske družbe s svojimi imanentnimi migracijskimi gibanji delovne sile ter s širjenjem obstoječih in ustvarjanjem novih mestnih naselij že sam po sebi spodjeda tla v zaostali kmetijski proizvodnji zakoreninjenemu konservativizmu in tako že po svoji naravi ogroža z odtujitvijo slovenskemu materinemu jeziku tudi njegove kmečke nosilce v koroškem okolju, da pa se s tem procesom hkrati zopet povezujejo stari nemškonaacionalni pritiski, nestrpni do slovenstva v takšni meri, da bi ga hoteli čimprej zatreči v sleherni manifestaciji njegove samobitnosti, pa čeprav samo na ravni njegovega duhovno-kulturnega, če ne celo zgolj folklorističnega izživljanja. O tem zgovorno priča grozljiva izjava koroškega »obrambnega« Heimattiensta iz dni po plebiscitni proslavi s svojim izzivom »ali mi ali Slovenci«, češ za oboje ni prostora na južnem Koroškem. Proti takšni zares »ljudožerski« izjavi — ne glede na to, da pomeni očitno kršitev 5. t. čl. 7 državne pogodbe, po kateri je prepovedana dejavnost organizacij, ki merijo na odvzem lastnosti in pravic slovenskega prebivalstva kot manjšine — mora naknadno uradno razglašeno ograjevanje vladajoče koroške socialistične stranke nasproti njej dokaj medlo učinkovati, posebno ob dejstvu, da je prav ta stranka razpustila svojo lastno mladinsko organizacijo, ker je jemala preskus socialističnega internacionalizma in demokratizma s priznanjem enakopravnosti koroških Nemcev in Slovencev zares. Tudi če štejemo takšno vedenje za pragmatistično koncesijo predpisani igri formalne demokracije, kjer je pač glavno vodilo uspešen lov na glasove volivcev, pa ostane vendarle dejstvo, da tudi novo vzpostavljena »demokratična« republika Avstrija ni kaj prida storila za to, da bi bila na Koroškem pri nemški večini ustvarila razpoloženje, ki bi bilo slovenski manjšini pravičnejše, marveč da je takoj popustila staremu šovinizmu, brž ko je znova planil na dan, pri tem pa si še obdržala v rezervi pritisk na slovensko manjšino s pretnjo njenega formalnopravnega ugotavljanja, vsekakor z zavestnim priznanjem njenih pripadnikov k slo-

venski narodnosti. Po vseh dosedanjih izkušnjah in preizkušnjah, ki so jih doživeli koroški Slovenci v tem pogledu, bi takšno subjektivno merilo ob zanemarjanju oziroma neprizadevanju objektivnih znakov pripadnosti k slovenski jezikovni in s tem duhovno-kulturni skupnosti stvarno pomenilo izbris manjšine, čeprav je njen obstoj potrjen v sami državni pogodbi, katere podpisnica je tudi Avstrija, s ponovnimi izjavami in zahtevami za uveljavitev manjšinskega varstva, ki jih podajajo njeni politični predstavniki, sodelujoči v obeh večinskih avstrijskih strankah — s čimer manjšina v dovoljni meri manifestira svojo lojalno voljo po tvornem sodelovanju v institucionaliziranih oblikah tamkajšnjega političnega sistema — in ne nazadnje s številom slovenskih gimnazijcev, ki dosega v zadnjih letih občudovanja vredno poprečje okoli štiristo dijakov, kar bolj kot marsikaj drugega zgovorno izpričuje njeno življenjsko voljo in duhovno intelektualni potencial. Zastrafevanje z uradnim ugotavljanjem manjšine torej očitno rabi za vzdrževanje videza, da je ohranitev sedanjega varstva naše manjšine onstran Karavank najvišja stopnja še uresničljive dobrohotnosti avstrijske državne in koroške deželne vlade in kot tako uspešno sredstvo mešetarjenja v notranji in zunanji politiki.

Mislim, da se ne motim, če trdim, da je zahteva po subjektivni zavestni izjavi o narodni pripadnosti kot edinem odločilnem znaku zanjo dediščina nemškonacionalnih liberalističnih pojmovanj in umovanj stare Avstrije iz njene konstitucionalne dobe po letu 1867, saj jo je iz takih gledišč zagovarjal tudi nekdanji vodilni dunajski državoslovec prof. Bernatzik, uveljavljali pa sta jo tudi avstrijsko upravno in državno sodišče. Danes dela isto prof. Ermacora, ki ga je njegovo strokovno poznavanje in pravno obdelovanje problemov temeljnih človekovih pravic vobče ter mednarodnega in državnopravnega varstva manjšin posebej, skupaj z njegovim dejavnim katoliškim svetovnim naziranjem, pripeljalo iz Innsbrucka na isto stolico pravne fakultete dunajske univerze. Tudi on nima posluha za dejanske družbenopolitične razmere, ki v njih manjšina, vsaj slovenska, živi — ne vem, če isto velja za položaj avstrijske južnotirolske manjšine v Italiji, za vprašanja, za katere velja kot posebno pristojen ekspert — in že več kot deset let neprestano govori o potrebi »nenasilne« uradne ugotovitve slovenske manjšine na podlagi striktno izjave o narodnosti pripadnosti njenih pripadnikov, ki naj bi bila neobhoden pogoj za notranjo državnopravno izpeljavo njene zaščite. Ne da bi mu odrekal dobrih namenov, ki jih subjektivno pri tem po vsej verjetnosti ima, mu pa ne morem priznati niti sposobnosti niti volje, da bi doumel položaj slovenske manjšine v Avstriji, seveda ne v njegovi zgolj formalnopравни brezosebni razsežnosti, ampak v celotnosti njegovega zgodovinsko nastalega družbenega kompleksa, čeprav bi mu mogel postati samo tak pristop zares znanstveno pravičen. Pri takšnih stališčih gre še vedno za bolj ali manj zavestni nemškonacionalni čut superiornosti, da ne rečem nadutosti, saj pri nemških manjšinah, nastalih po razpadu habsburške monarhije, zavest pripadnosti k nemški narodnosti iz razumljivih razlogov ni uplahnila, za pripadnike drugih narodnosti, posebno slovanskih, pa naj bi bilo njihovo subjektivno in objektivno pomčenje le pridobitev zanje, ne pa nasilno krmenje in zatiranje njihove osebnosti. Na dlani je, da od takšnih »evropskih federalistov« mali narodi nimajo kaj pričakovati, da se morajo nasprotno zanašati le na svoje sile in te med seboj združiti tudi za varstvo koristi svojih manjšin. V tem pogledu morajo tudi naša slovenska socialistična republika in njene vodilne politične sile izdelati brezkompromisni

kratkoročni in dolgoročni program narodnostne ohranitve naše manjšine in ga dejavno uveljaviti v okviru zunanje politike skupne jugoslovanske federativne države in v neposrednih stikih s predstavniki mejnih avstrijskih pokrajin. Ustavne spremembe, pred katerimi smo, bodo takšnim prizadevanjem, le če bomo hoteli, a hoteti moramo, dajale nov polet in razmah.

Deklaracija

Dunaj, 8. novembra 1970

Koroški slovenski kulturni delavci, zbrani ob rednem občnem zboru KLUBA MLADJE v dunajskem hotelu Regina, z naslednjo deklaracijo zavzemajo svoje stališče do Avstrijske državne pogodbe in njene 15-letne prakse, kar zadeva uresničitev mednarodno zajamčenih določil člena VII:

Praznovanje 50-letnice koroškega plebiscita je ponovno dokazalo, da merodajnim osebam in ustanovam ne gre za dokončno pravno in praktično rešitev še stalno odprtega manjšinskega vprašanja, temveč le za prazne besede splošne tolerance, za prazne politične ideje in oddaljena mednarodna vprašanja.

Od dejanskega položaja pri svojem kulturnem delovanju prizadeti izjavljajo:

1. da naj državne in deželne oblasti končno upoštevajo obširno kulturno delovanje koroških Slovencev s tem, da v svoje letne proračune sprejmejo stalne in primerne finančne prispevke slovenskim kulturnim organizacijam in publikacijam ter splošnemu kulturnemu prizadevanju.

2. Kultura in vse z njo povezane akcije se dajo pojmovati samo v povezavi s celotnim družbenim dogajanjem in se s tem tudi ne dajo ločiti od najučinkovitejših družbenih dogodkov — od političnih. Vsiliti ljudstvu kulturno infantilnost pomeni, preprečiti njegovo politično samoosveščanje.

3. Ponoven dokaz, da so navedena zatiralna stremjenja v koroški družbi dana, je reakcija koroških oblasti, koroškega tiska in javnega mnenja na kulturno-politično dejanje, ko so neznanzi dopolnili nemške krajevne napise s slovenskimi. Namesto da bi se politične oblasti spomnile svojih kodificiranih dolžnosti in takoj same dopolnile ostale krajevne napise, je koroška družba odgovorila preko policijskih organov.

Kdo more zdaj od nas zahtevati, da se distanciramo od ustavno garantiranih dvojezičnih topografskih napisov?